

MYJ/MERING

Bij het begin van een vijftigste verjaardag

Egbert Myjer *

Samenvatting | Oud EHRM-rechter Egbert Myjer myj/mert bij het begin van de vijftigste jaargang van *NTM/NJCM-Bull.* over hoe een gestencild actiebulletin zich ontwikkelde tot een echt tijdschrift.

DOI | 10.54194/NTM.22091

© Author(s); licensed under Creative Commons Attribution 4.0

Het is echt waar. Dit is de eerste aflevering van jaargang 50 van het *Nederlands Tijdschrift voor de Mensenrechten (NTM/NJCM-Bulletin)*. Op het eerste gezicht is dat een gouden aanleiding voor een Myjmering. Zeker als je al wat langer meegaat.

Maar, eerlijk gezegd, aarzelde ik of dat, gelet op de toestand in de wereld, wel gepast zou zijn. Zie de manier waarop in Europa (de niet aflatende bombardementen en gewelddadigheden door Rusland in Oekraïne) en elders (de uiteindelijk volkomen disproportionele reactie van Israël op de misdadige aanval van Hamas van 7 oktober 2023; om maar de meest in het oog springende oorlogshandelingen te noemen) dag in dag uit, ten koste van de levens van grote aantallen onschuldige burgers, rechten van de mens worden geschonden. Dan laat ik nog even daar andere redenen tot bezorgdheid, zoals de verbijsterende uitslag van de op 5 november 2024 gehouden Amerikaanse presidentsverkiezingen, het soort mensen dat door Trump in zijn nieuwe regering is benoemd en de betreurenswaardige gevolgen die het Trump-beleid wereldwijd – ook voor de rechten van de mens – kan hebben. Of de manier waarop, ondanks alle duidelijkheid over de noodzaak om onmiddellijk maatregelen te nemen om een einde te maken aan een klimaatcrisis die uiteindelijk ten koste zal gaan van de leefbaarheid op deze planeet, op de in 2024 gehouden klimaattoppen industriële landen problemen voor zich uit bleven schuiven en zich onvoldoende wensten te binden aan levensbesparende internationale afspraken. Of hoe, in sommige landen die deel uitmaken van de Raad van Europa, soms voor het gemak wordt vergeten dat het gaat om die drie pijlers: democratie, rechtsstaat en rechten van de mens, en dat democratische besluitvorming beperkingen kent door die andere twee pijlers. En hoe men in dat soort landen soms alleen maar bereid lijkt arresten van het EHRM te implementeren die in de politieke kraam te pas komen. Of hoe in Nederland, maar ook in een aantal andere landen in Europa, de afgelopen tijd sprake is van verkiezingsoverwinningen van nationaal-populistische partijen, die een ‘eigen volk eerst’ en anti-vreemdelingenbeleid voorstaan. Zie in Nederland, de manier waarop leden van het kabinet Schoof en politici van sommige regeringspartijen hevig polariseren en rel op rel stapelen maar met de mond tienvoudig belijden dat er geen ruimte is voor racisme

■ Prof. mr. B.E.P. Myjer is oud-rechter van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens te Straatsburg en emeritus bijzonder hoogleraar Mensenrechten aan de Vrije Universiteit van Amsterdam

en onverdraagzaamheid, en dat men eensgezind staat in de strijd tegen racisme, tegen antisemitisme en tegen discriminatie. Het was voor Lilian Goncalves-Ho Kang You toch aanleiding in haar op 26 november 2024 in Leiden gehouden Cleveringa-oratie op te merken: 'De democratische rechtsstaat staat onder druk. Discriminatie en uitsluiting zijn strijdig met de Grondwet maar genormaliseerd in het politieke en bestuurlijke domein'. En Sander Schimmelpenninck schreef zijn bezorgdheid af in een boek met de niet mis te verstane titel: *De domheid regeert. Hoe opzettelijke onwetendheid een politieke strategie werd*. Door beter weten, of kunnen weten, en toch vasthouden aan bewezen onwaarheden, onterechte beschuldigingen en misleidende frames, wordt de democratie aangetast, maar ook de rechtsstaat, de wetenschap en de journalistiek.

Maar soms moet je je ook in zorgelijke omstandigheden even durven te concentreren op lichtpunten. En daarom toch maar een Myjmering over het begin van het *NJCM-Bulletin*, zo een 49 jaar geleden.

In april 1976 verschijnt het eerste nummer (jaar 1 – nummer 1) van het *NJCM-Bulletin*. 'Het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten is nu zover met zijn organisatie gevorderd dat het naar buiten kan treden met dit eerste bulletin. 'Het *NJCM-Bulletin* wordt toegestuurd aan leden en belangstellende' staat op de titelpagina. Ook staat daar vermeld dat het NJCM in maart 1976 is erkend als de Nederlandse sectie van de ICJ. Voor nadere informatie over wat het NJCM precies wil en doet wordt verwezen naar een bijgevoegde brochure. 'De inhoud van het bulletin wordt verzorgd door de kerngroep van het NJCM. Het staat tevens open voor artikelen en mededelingen van leden en organisaties die zich met de mensenrechten bezig houden'.

Het wordt allemaal verzorgd vanuit het gebouw van de Leidse rechtenfaculteit, aan de Hugo de Grootstraat 27. Voor de lettertjes van het eerste logo [njcm bulletin, nederlands juristen comité voor de mensenrechten, dutch section of the international commission of jurists, secretariaat: hugo de grootstraat 27 leiden – telefoon 071-149641], heb ik zelf indertijd in een kantoorboekhandel in de Leidse Breestraat doordruklettertjes gekocht. Het met gebruik daarvan gemaakte logo en de andere gegevens worden op een stencil ingebrand. (Een stencil is volgens Wikipedia: 'een sjabloon gemaakt van een materiaal dat inkt doorlaat en waarmee afdrukken kunnen worden gemaakt. (...) Deze techniek is thans verdrongen door fotokopiëren en printen.')

De eerste aflevering bestaat uit tien, aan twee zijden, afgedrukte bladzijden. Dat afdrukken gebeurt op de afdeling reproductie van de faculteit door de daar werkzame heer Noordermeer. Het bonnetje voor de afdrukken wordt afgetekend voor de afdeling staatsrecht (waar het overgrote deel van de kerngroep werkzaam was) of een enkele keer voor de afdeling strafrecht waar ik werkzaam was. Over die (inmiddels verjaarde) onwaarheid wordt intern niet moeilijk gedaan. De tien stapeltjes bladzijden worden in een zaaltje van de afdeling staatsrecht op een lange tafel gelegd en dan wordt door de kerngroep bulletin voor bulletin verzameld en van een nietje voorzien. De meeste van de dan ongeveer vijftig NJCM-leden zijn uit de faculteit afkomstig en krijgen het bulletin in hun postbakje. De bulletins voor niet-Leidenaren worden in een enveloppe gestopt en met de universitaire post opgestuurd.

In de eerste aflevering staat een overzicht van NJCM-activiteiten, een mededeling over de projectgroep Discriminatie Kleurlingen in Nederland, het pleidooi van mr J.A. Peters tegen het taboe van de Reclame Code Commissie over de publiciteit van de Boycot Outspan Actie ('Pers geen Zuid-Afrikaan uit'), een stukje over Plannen van het NJCM, een stukje over de inwerking-treding (in 1976) van de International Covenants on Human Rights, een stuk van mijn hand over het *International Covenant on Civil and Political Rights* (inclusief over de samenloop van het

ICCPR en het EVRM), een overzicht van ICJ-publicaties en een formulier om zich als lid, donateur of buitengewoon lid van het NJCM op te geven. In het colofon staat vermeld: 'Dit NJCM-bulletin is redactioneel verzorgd door Mark Biesheuvel, Jenny Dopheide, Frits Kremer, Egbert Myjer, Jit Peters en Dick Seip. Technische verzorging: Noordermeer/Tisseur'.

Uiteindelijk zullen tussen die eerste aflevering (april 1976) en december 1979 twintig gestencilde bulletins verschijnen.

Met ingang van jaargang 5 (1980) verschijnt het *NJCM-Bulletin* in drukvorm. Er komt een nieuw formaat (A5 in plaats van A4) en een nieuwe (door Hetty Geurtsen ontworpen) cover. Als ondertitel op de kaft staat: Nederlands Tijdschrift voor de Mensenrechten. Dat was al heel wat. Vooral het kerngroep lid Reiner de Winter had zich sterk gemaakt om het actiegroep-gehalte te blijven benadrukken en dus alleen de term 'bulletin' te gebruiken. Zo is het niet gegaan: het *Bulletin* ontwikkelde zich al snel tot een gedegen wetenschappelijk tijdschrift. Daarbij paste dat de frequentie veranderde: verscheen het Bulletin aanvankelijk heel onregelmatig, vanaf 1980 bracht de redactie zes afleveringen per jaar uit. Het eerste gedrukte bulletin wordt ook als bijlage verzonden bij *Ars Aequi* 28 (1979), en dat draagt bij aan een gestaag groeiende oplage.

Om het beheer van het blad in goede banen te leiden, wordt de Stichting NJCM-Boekerij opgericht. Een echte redactieraad (E.A. Alkema, P. van Dijk, F. Kuitenbrouwer) gaat dienen als inhoudelijk klankbord.

Vanaf 1984 verschijnt het *NJCM-Bulletin* zelfs acht keer per jaar – een frequentie die tot 2009 wordt volgehouden. Jaargangen tellen in die tijd rond de 1200 pagina's. Naast de reguliere nummers verschijnt in 1990 een speciale aflevering: *40 jaar EVRM*. Deze wordt gevolgd door verschillende andere bundels, waarvan *50 jaar EVRM*, met ruim 600 pagina's, de grootste is.

Met ingang van jaargang 35 (2010) komt er een nieuwe omslag, een nieuwe tekstvormgeving en een nieuwe naam. De eerste naam is nu: Nederlands Tijdschrift voor de Mensenrechten. *NJCM-Bulletin* is dan de onderkop. De aanbevolen citeerwijze wordt: NTM/NJCM-Bull. Vanaf jaargang 40 is er de huidige omslag, waarop aan de voorkant de aanduiding NJCM-Bulletin wat meer verscholen is, maar waar op de achterkant alle aandacht is voor het NJCM.

Bij het begin van een vijftigste jaargang. Een bloeiend tijdschrift in een wereld waarin aandacht voor rechten van de mens meer dan ooit noodzakelijk is.

Die noodzakelijkheid: dat verdient geen goud. Maar het *NTM/NJCM-Bull.* wel.